

מבוא:

עבודה זו מבוססת על הסרט, כאן דוקו | מאה אחוז - מئة في المئة - על פסגת ההר לא מוותרים על אף ילד מאת כאן 11 | סרטם של יעל קיפר ורון זרצקי. בכפר הדרוזי בית גיאן, בתוך מבנה דהוי ומוזנח שקירותיו ספוגים מים, נרשמים שיאי הזכאות לבגרות במדינת ישראל ואולי גם בעולם כולו. בעבר, רק 12% מתלמידיו סיימו בגרות. עכשיו כל תלמיד מסיים עם בגרות. אבל האם ההצלחה אכן מובילה את הכפר אל עתיד טוב יותר? בעזרתו של המורה ג'לאל, שמביא לשינוי, אנו מתוודעים לכפר, לבתים, לכיתות ולחיי התלמידים. במשך שלוש שנים עוקב הסרט אחר המתרחש, דרך הקשיים והתלבטויות אל עבר ה-100%. בעבודה זו ננתח לאור הסרט שלושה סוגיות חינוכיות ונדגים זאת בעזרת קטעים מהסרט.

בהמשך העבודה נבחן דרך התנהלות הניהולית חינוכית ונציג בעקבות השיחה עם במאי הסרט שתי התלבטויות/דילמות וחווית דעה על ההכרעות לגביי הדילמות. לאחר מכן, בעקבות השיחה עם המורה ג'לאל נציג 2 נקודות שהתחדשו. נסיים ברפלקציה בהתייחס לצפייה בסרט, בהתייחס לצפייה בשיחה עם הבימאית והמורה. ובהתייחס לכתיבת העבודה.

הסוגיות העולות:

מתוך סרט זה, אנתח בעבודה זו שלושה סוגיות בעלי ניחוח חינוכי אקטואלי, והן: סוגיה ראשונה: משמעות החינוך במאה ה-21. הצורך להתאים את מערכת החינוך לתמורות הזמן עומד כבר שנים רבות במוקד השיח הציבורי. התנהלות מערכת החינוך והפער ההולך וגדל בין הנעשה בין כותלי בית הספר ובין העולם שמחוץ לו מעוררים כמדומה אי שביעות רצון מתמשכת. על רקע זה נעשו בסוף המאה ה-20 ובתחילת המאה ה-21 מגוון רפורמות במערכת החינוך. רפורמות אלו היו מיועדות, להקנות לתלמידים את כישורי הנדרשים במאה ה-21. יש מהם ששמו דגש על שיטות של פדגוגיה, שמעודדות רמות חשיבה מסדר גבוה; מקצתן ביקשו להטמיע יישומים דיגיטליים בבתי הספר; יש שהתמקדו בשיפור הכישורים הנמדדים במבחני השוואה בינלאומיים; והיו שעסקו בהרחבת האוטונומיה והגמישות של בית הספר. אך בסרט זה מתבררת האמת, כי משמעות החינוך במאה ה-21 היא לא התאמה לקדמה ולחדשנות שסביבנו אלא דווקא חינוך לאמונה עצמת ולרכישת כלים אישיים וחברתיים לחיים. מתוך הסרט נוכל להגים קטעים הממחישים זאת: מהדקה 1.30 עד 9.40. בה המנהל הפדגוגי נוטע אמונה בתלמידיו ובעוד קטעים נוספים. איך שהוא קורא לכל תלמיד להגיע אליו במשרד

סוגיה שנייה: השגיות בלימוד ומשמעותיה. כאשר תלמידים מתמקדים בלמידה והבנה של החומר ומנסים לשפר את ביצועיהם יחסית לביצועיהם בעבר, אזי שזה עוזר להם לשמר תחושת מסוגלות עצמית בזמן של כישלון, להימנע מרגש שלילי כמו חרדה, לצמצם מחשבות מסיחות ולאפשר להם להקדיש את המאמצים הקוגניטיביים בלמידה בלבד, כך שתתאפשר יותר מעורבות בלמידה והגעה להישגים. בניגוד לכך, כאשר תלמידים עסוקים בניסיון להיות הטובים ביותר, לקבל ציונים גבוהים יותר מאחרים ולבצע בהשוואה לאחרים, ישנה אפשרות שגישה זו תעורר רגשות שליליים. (דאגה ממה שאחרים עושים במקום להתמקד במשימה), מה שיצמצם את הקיבולת הקוגניטיבית, המעורבות בלמידה והביצוע. במהלך הסרט ניתן לראות כיצד שיפור לימודי מסיע שרכישת ערך של מסוגלות עצמית רואים במהלך הסרט מהדקה 15.30 עד הדקה 22.30. כיצד מבחני ההצלחה שנערכו לתלמידים שיפרו את ביטחונם העצמי.

סוגיה שלישית: מאפייני המורה המחנך. דמותו של המורה, המורה שנראה כי הוא הטוב לעידן הפוסט־מודרני ולמאה העשרים ואחת, הוא המורה המנטור, המורה החונך, אשר מצויד במיומנויות, שנועדו לקדם באמצעות הוראה והערכה. בסרט זה אנו רואים כיצד המורה גילאל מקדם למידה אצל תלמידיו באמצעות מבחני הצלחה, שיחות אישיות, תמרצים ויצירת קשר אישי ומטפח. ניתן לראות כיצד הוא נפגש עם תלמידיו ויוצר עימם קשר אישי עוד טרם החלה השנה. הדקה 1.30 עד הדקה 9.40 כמו כן במהלך השנה הוא יוצר עימם קשר אישי ומחזק אותם מהדקה 42 עד לדקה 44. "אם לא תהיה לך תעודה שתביא לך עבודה... אני רוצה שבעתיד תביא לחם לילדך" ומ22 עד 24 בסרט כלשונו: "זה לא מה שאני מצפה ממך, אני מצפה ממך למאה".

רקע תיאורטי:

סוגיה ראשונה: משמעות החינוך במאה 21: התפיסה הפילוסופית המודרנית של החינוך מתמקדת בהגשמה עצמית של הפרט, לפיה מטרת החינוך היא לספק לתלמידים את התנאים להתפתחות ולהגשמה עצמית, ללא קשר לתרבות או ליעד חברתי כלשהו. אף על פי שגישה זו נתפסת כחדשנית, למעשה יש לה שורשים קדומים. כפי שכידוע סוקרטס טען כי האמת שוכנת בתלמידים עצמם, אך הם זקוקים למורה שיעודד אותם למצוא אותה בתוך תוכם, לפתח את אישיותם העצמית ולהגשים אותה. גישה זו היא למעשה, מטרת החינוך היא, לחשוף ולהפעיל את הכישורים החבויים בכל תלמיד באשר הוא ללא קשר לעברו ולמצבו. על כן ראוי שמטרת בתי הספר והמורים תהיה להביא את התלמידים לכך. על ידי שיסייעו לתלמידים להגשים את היכולות האישיות שלהם וכך יאפשרו להם לחיות חיים טובים ברמה האישית (לם, 2000).

סוגיה שנייה: השגיות בלימוד ומשמעותיה: חרף התפיסה הידועה כי ידע וכישורים קוגניטיביים נחוצים לשם הישגים אקדמיים, למען האמת הם אינם מספיקים. אנו עדים למצב הבא: גם כאשר תלמידים יודעים מה הם צריכים לעשות, הם מתקשים להשקיע את המאמצים הנדרשים כדי לבצע את מה שהם נדרשים אליו בביצוע מטלה או משימה. לשם כך, בראש ובראשונה על התלמידים להאמין שהם יכולים לעשות את מה שצריך בכדי להשיג את המטרה אליה הם מכוונים. בהקשר הלימודי, על התלמיד להאמין ביכולת שלו לשלוט במקצועות ובתחומים הנלמדים, לבצע בהצלחה את המשימות בתחומי דעת בהם הוא נדרש. מסוגלות עצמית נמצאה קשורה למגוון רחב של קשרים לימודיים בכלל ולמידה עצמית בפרט ללא קשר לגיל ומגדר (הדר – פקר, 2013).

האמונה של התלמידים במסוגלות שלהם ללמידה, משפיעה על המטרות האקדמיות שהציבו לעצמם ובהמשך גם על הישגיהם הלימודיים בפועל. ממצאי מחקר מראים כי ככל שהילד תופס את המסוגלות הלימודית שלו בצורה חיובית יותר, כך הוא משקיע יותר בתחום הלימודי וממילא גם הישגיו הלימודיים גבוהים יותר. מאידך, במחקר שנערך בקרב תלמידים הנמצאים בסיכון לנשירה המשתתפים בתוכנית "לקראת בגרות", נמצא כי העובדה שלילד ישנה תפיסת מסוגלות